

ค่าจ้างขั้นต่ำกับการหาเสียงของพรรคการเมือง

- ศุภชัย ศรีสุชาติ -

ssrisuchart@econ.tu.ac.th

คอลัมน์ เศรษฐศาสตร์ ทลาดวิชา

หนังสือพิมพ์ประชาชาติธุรกิจ

ค่าจ้างขั้นต่ำเป็นนโยบายการกำหนดราคาขั้นต่ำ (Floor Price) ลักษณะหนึ่งที่ใช้เพื่อรักษาระดับรายได้ของแรงงานให้สามารถกินอยู่ได้เพียงพอกับค่าใช้จ่ายในการดำรงชีวิตและมีคุณภาพชีวิตที่ดีตามอัตรา ค่าจ้างขั้นต่ำของไทยกำหนดจาก การประชุมค่าจ้างขั้นต่ำแต่ละจังหวัด จาก คณะกรรมการค่าจ้างประจำจังหวัดซึ่งประกอบด้วยผู้แทนของฝ่ายลูกจ้าง นายจ้าง และรัฐบาล โดยใช้พื้นฐานข้อมูลจากอัตราค่าครองชีพ ระดับการพัฒนาของจังหวัดในเชิงรายได้ต่อหัว และตัวแปรทางเศรษฐกิจอื่นๆ เมื่อได้ข้อสรุปก็จะนำข้อมูลนี้สู่คณะกรรมการค่าจ้างขั้นต่ำเพื่อกำหนดกรอบทบทวนและพิจารณาความเหมาะสม หลังจากนั้น คณะกรรมการค่าจ้างขั้นต่ำระดับประเทศก็ประกาศใช้อัตราค่าจ้างขั้นต่ำ ซึ่งมีผลผูกพันให้นายจ้างต้องจ่ายค่าจ้างขั้นต่ำให้ลูกจ้าง

จากข้อมูลเบื้องต้น พบว่า การกำหนดค่าจ้างขั้นต่ำเมื่อปี 2516 ของกรุงเทพมหานครและปริมณฑล อยู่ที่ 12 บาทต่อวัน และมีการปรับขึ้นอย่างต่อเนื่องในแต่ละปี จนมาถึงปี 2526 เป็น 66 บาทต่อวัน และเริ่มที่จะเกิน 100 บาทต่อวันในปี 2534 และในปัจจุบันที่ประกาศให้มีผลบังคับใช้ตั้งแต่ 1 ม.ค. 2554 คือ 215 บาทต่อวัน ค่าจ้างขั้นต่ำนี้ ผู้อ่านอาจคิดว่ากรุงเทพมหานครและปริมณฑลมีค่าจ้างขั้นต่ำที่สูงที่สุด แต่ในความเป็นจริงอัตราค่าจ้างขั้นต่ำของจังหวัดภูเก็ตมีค่าสูงสุดที่ 221 บาทต่อวัน ซึ่งเพิ่มขึ้นถึง 17 บาทเมื่อเทียบกับปีก่อนหน้า สำหรับจังหวัดที่มีค่าจ้างขั้นต่ำน้อยที่สุด คือ จังหวัดพะเยา อยู่ที่ 159 บาทต่อวัน และศรีสะเกษ ที่ 160 บาทต่อวัน โดยส่วนใหญ่แล้ว ค่าจ้างขั้นต่ำจะน้อยกว่า 200 บาทต่อวัน

ผลกระทบทางตรงของการกำหนดค่าจ้างขั้นต่ำที่สูงขึ้น คือ ผู้ประกอบการต้องรับต้นทุนค่าแรงที่สูงขึ้น อย่างไรก็ตาม หากค่าจ้างที่มีการจ่ายอยู่เดิมสูงกว่าค่าจ้างขั้นต่ำ กิจการเหล่านั้นก็ไม่ได้รับผลกระทบจากการปรับเปลี่ยนค่าจ้างขั้นต่ำ อย่างไรก็ตาม การกำหนดค่าจ้างที่สูงเกินไปอาจทำให้เกิดการเลิกจ้างงานเนื่องจากความต้องการแรงงาน ณ ระดับที่กำหนดเป็นค่าจ้างขั้นต่ำ อาจน้อยลง ในขณะที่ความต้องการขายแรงงานของลูกจ้างก็สูงขึ้น ส่งผลให้เกิดอุปทานส่วนเกินในที่สุด ดังนั้นการกำหนดค่าจ้างขั้นต่ำที่เหมาะสมนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจ และส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของแรงงานไทย

แม้ว่าการเพิ่มขึ้นของค่าจ้างขั้นต่ำในบางจังหวัดจะสูงกว่าปีก่อนมาก แต่ผู้ประกอบการก็ยังสามารถรับภาระได้ เนื่องมาจากปัจจัยสองประการ คือ ประการแรก ค่าจ้างที่จ่ายจริงให้กับแรงงานในปัจจุบันนั้น สูงกว่าค่าจ้างขั้นต่ำ ตัวอย่างเช่น กิจการโรงแรมในจังหวัดภูเก็ต ดังนั้นการปรับขึ้นค่าจ้างขั้นต่ำจึงไม่มีผลต่อกิจการเหล่านั้น ส่วนใหญ่กิจการเหล่านี้มักเป็นกิจการใหญ่ หรือไม่ได้ใช้แรงงานที่ไร้ฝีมือหรือกึ่งฝีมือเป็นจำนวนมาก ดังนั้นการปรับเพิ่มค่าจ้างขั้นต่ำจึงไม่ได้เพิ่มต้นทุนให้กับกิจการเหล่านี้ ประการที่สอง คือ ค่าแรงที่เป็นอยู่ปัจจุบันอาจน้อยกว่าค่าแรงที่ควรเป็น ดังนั้นการเพิ่มขึ้นจึงเป็นการปรับเพื่อให้ความเป็นธรรมกับลูกจ้างในการใช้ความสามารถในการผลิตของลูกจ้าง ในหลักการแล้ว ค่าจ้างที่เป็นธรรมในตลาดแข่งขันสมบูรณ์ก็คือมูลค่าส่วนเพิ่มที่แรงงานจะผลิตให้กับกิจการได้ หากมูลค่าส่วนเพิ่มนี้ยังสูงกว่าต้นทุนส่วนเพิ่ม นายจ้างก็ยังมีช่องให้ปรับขึ้นค่าจ้างได้อีก จนกว่าต้นทุนส่วนเพิ่มนี้จะสูงกว่า ซึ่งประเด็นนี้ก็ถูกนำมาเป็นประเด็นข้อถกเถียงในมุมมองของนายจ้างว่า หากมีการขึ้นค่าจ้างขั้นต่ำ ลูกจ้างก็ย่อมต้องทำงานให้ได้อย่างมีผลผลิตมากขึ้น

จากทั้งสองเงื่อนไขนี้ การขึ้นค่าจ้างขั้นต่ำก็จะไม่ได้สร้างปัญหาให้กับกิจการขนาดใหญ่ที่ใช้แรงงานที่มีฝีมือหรือกิจการที่มีการจัดการด้านต้นทุนที่ดี แต่กิจการที่จะได้รับผลอย่างมากคือ กิจการที่มีสัดส่วนของแรงงานที่ไร้ฝีมืออยู่ในระดับสูงหรือเป็นกิจการที่มีการจัดการต้นทุน การบริหารการผลิตยังไม่ดีพอ ซึ่งกิจการเหล่านี้ส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่ม SMEs ดังนั้น การปรับเพิ่มค่าจ้างขั้นต่ำยังส่งผลต่อกิจการขนาดเล็กหรือมีระบบการบริหารการผลิตที่ยังไม่ดีพอ อาจทำให้กิจการเหล่านี้ต้องตัดสินใจในการลดการจ้างงานลง

ในช่วงเลือกตั้งที่จะถึงนี้ หลายพรรคการเมืองได้ใช้นโยบายการปรับขึ้นค่าจ้างขั้นต่ำมาเป็นนโยบายหาเสียงหลัก เช่น ปรับขึ้นอีกร้อยละ 25 ภายใน 1 ปี หรือปรับเป็น 300 บาททั่วประเทศ เป็นต้น นโยบายเหล่านี้ถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือทางการเมืองในช่วงเลือกตั้งเสมอมา โดยที่ต้นทุนของการนำนโยบายนี้มาใช้ไม่ได้ตกอยู่กับพรรคการเมืองที่จะเข้ามาเป็นรัฐบาลใหม่ แต่ภาระของการใช้นโยบายนี้ส่วนมากจะไปตกอยู่กับผู้ประกอบการธุรกิจที่ต้องปรับขึ้นค่าจ้างตามนโยบาย และท้ายสุดก็จะกลับมาหาลูกจ้างเอง ในรูปแบบของการเลิกจ้างงานในกรณีที่ผู้ประกอบการไม่สามารถแบกรับต้นทุนได้โดยเฉพาะกิจการขนาดเล็ก และอาจกลับสู่ทั้งสังคมเมื่อต้นทุนสินค้าและบริการสูงขึ้น ทำให้ราคาของสินค้าและบริการต้องปรับตัวสูงขึ้น

แม้ว่านโยบายค่าจ้างขั้นต่ำจะเป็นการช่วยแรงงานในระดับล่างก็จริง แต่หากการกำหนดค่าจ้างขั้นต่ำที่สูงเกินไปมากเกินกว่าความสามารถที่ภาคธุรกิจจะรับได้ ก็มีปัญหาหลายประการที่จะตามมา ได้แก่ ธุรกิจจะรับต้นทุนที่จะเพิ่มขึ้นและหากเป็นธุรกิจที่ปรับตัวไม่ได้ก็ต้องทำการลดจำนวนแรงงานลง หรือจัดหาแรงงานต่างด้าวที่ผิดกฎหมายมาทำงานแทนเพื่อให้มีต้นทุนที่ต่ำลง การที่มีต้นทุนสูงขึ้นนั้นทำให้ผู้ผลิต

ต้องการผลกระทบทันทุนนี้ไปยังผู้บริโภค โดยเฉพาะสินค้าและบริการที่จำเป็น ส่งผลให้ราคาสินค้าและบริการมีการปรับตัวสูงขึ้น รายได้ที่เป็นตัวเงินของลูกค้าที่แม้ว่าจะสูงขึ้น แต่รายได้ที่แท้จริง คือ การนำเอาเรื่องการเงินเพื่อมาปรับด้วยนั้นก็อาจไม่เปลี่ยนแปลงหรืออาจน้อยกว่าเดิม ส่งผลให้ข้อกล่าวอ้างในเรื่องของการทำให้ยกระดับคุณภาพชีวิตของแรงงานนั้นไม่เป็นตามข้อกล่าวอ้างทั้งหมด และผลกระทบของราคาสินค้าและบริการที่สูงขึ้นไม่ได้เกิดเฉพาะกับแรงงานเท่านั้น แต่เกิดขึ้นทั้งระบบเศรษฐกิจ

ด้วยเหตุปัจจัยเหล่านี้ พรรคการเมืองไม่ควรที่จะอ้างการใช้นโยบายค่าจ้างขั้นต่ำเพื่อการหาเสียงเพียงอย่างเดียว เพราะเป็นการมองแบบไม่รอบด้าน แต่พรรคการเมืองควรมีนโยบายที่เกี่ยวกับการควบคุมราคาสินค้าและบริการที่จำเป็นซึ่งเป็นต้นเหตุแห่งค่าครองชีพ อย่างไรก็ตาม พรรคการเมืองต่างๆ คงทราบดีว่า การสัญญาเกี่ยวกับการดูแลราคาสินค้าและบริการเป็นงานที่มีความท้าทาย ทำได้ยาก ยิ่งกว่าและไม่สามารถใช้ต้นทุนของภาคธุรกิจและของแรงงานมาใช้เพื่อการหาเสียงได้ แต่ต้องอาศัยความสามารถในการบริหาร จัดการ และแม้กระทั่ง ยังต้องได้ความร่วมมือกับภาคเอกชนเพื่อตรึงราคาสินค้าบริการให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม ดังนั้นงานนี้ย่อมทำได้ยากกว่าเพราะเกี่ยวข้องกับแหล่งทุนของพรรคตนเอง ขณะที่การหาเสียงกับลูกค้าด้วยการสัญญาเรื่องค่าจ้างขั้นต่ำทำได้ง่ายกว่า และท้ายที่สุดยังเป็นการกระจายต้นทุนการหาเสียงให้กับทุกภาคส่วนของสังคม โดยเฉพาะกับผู้ประกอบการกิจการขนาดเล็กและขนาดย่อม โดยใช้ความต้องการของลูกค้าเป็นเครื่องมือ และผลลัพธ์ตอนจบทุกครั้งก็คือ ราคาสินค้าและบริการที่สูงขึ้นก่อนการปรับเพิ่มค่าจ้างจริง